Motion

1977/78:695

av Karl Leuchovius

om lika villkor beträffande efterlevandepension för män och kvinnor

Utifrån bestämmelserna i lagen om allmän försäkring om efterlevandepensionering kan man dra den slutsatsen att lagstiftningen utgår ifrån ett traditionellt könsrollsmönster med mannen som försörjare och kvinnan som den försörjda. Det synsättet har fått en allt mindre verklighetsanknytning. Såväl ogifta som gifta kvinnors förvärvsfrekvens har stigit raskt sedan lagstiftningen kom till. Under tioårsperioden 1965–1975 ökade således förvärvsfrekvensen bland kvinnor i åldrarna 16–74 år från under 50 till nära 60 procent, medan den för männen i motsvarande åldrar sjönk från 84 till 80 procent. Snart förvärvsarbetar i stort sett lika stor andel av kvinnor i förvärvsaktiv ålder som motsvarande andel av männen.

Både till folkpensioneringen och till den allmänna tilläggspensioneringen erläggs betydande socialförsäkringsavgifter för löner som inarbetas av såväl män som kvinnor, utan åtskillnad. Men förmåner i form av efterlevandepension utbetalas endast till såväl män som kvinnor i deras egenskap av ombud för sina till barnpension berättigade ev. barn.

Till efterlevande kvinnor utgår dessutom såväl änkepension från folkpensioneringen som från ATP. Till kvinnor som utgör barnfall utgår änkepension förbehållslöst, medan förmånerna för icke barnfall från både folkpensioneringen och ATP är förenade med vissa förutsättningar. För änkepensionen från folkpensioneringen gäller därtill specifika reduktionsregler, och vidare ersätts denna pension av ålderspension från folkpensioneringen. Till efterlevande män utgår inom den allmänna försäkringens ram inte någon som helst motsvarighet till änkepensionen.

Denna fråga behandlades relativt utförligt av pensionsförsäkringskommittén i dess avslutande betänkande (SOU 1971:19), Familjepensionsfrågor m. m. Kommittén skisserade endast någon form av försörjarpension men avstod från konkreta förslag. Något nytt har sedan dess egentligen inte hänt i denna fråga. Det beror säkerligen på att de stora och mycket långvariga övergångssvårigheter som skulle bli förknippade med en revision av efterlevandeskyddet avskräckt från försök till reformering. Samma effekt har rättsäkerhetsaspekten såsom den uttryckts i ett särskilt yttrande, som är fogat till nyssnämnda betänkande.

Förvisso skall man kunna kringgå de flesta av övergångssvårigheterna och riskerna för rättssäkerhetsförluster, om man helt sonika införde precis samma regler för män som dem som nu gäller för kvinnor. Men det skulle ställa stora ekonomiska krav, inte minst på AP-fonden. Avgiftsuttaget har hittills inte

varit så dimensionerat att det ger fonden ett utrymme för utbetalning av änklingspensioner. Vidare skulle ett införande av änklingspension efter förebild av änkepensionen befästa och konservera omstridda inslag i reglerna för den sistnämnda pensionen.

Enligt min mening bör emellertid svårigheter som tornar upp sig inte resultera i passivitet utan fastmer utmana till ytterligare prövning av utvägar för att lösa problemen. Det är hög tid att ånyo ta sig an denna fråga så att inbetalda folkpensions- och ATP-avgifter fullt ut får samma värde för de försäkrade oavsett om de är män eller kvinnor.

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag syftande till jämställdhet mellan män och kvinnor inom den allmänna försäkringen i vad gäller efterlevandeskyddet.

Stockholm den 24 januari 1978

KARL LEUCHOVIUS (m)